

کشور عربستان سعودی
وزارت آموزش عالی
دانشگاه اسلامی مدینه منوره
بخش روابط عمومی

شناخت کوتاهی از

اسلام

تعریف موجز بالإسلام (الفارسیة)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِناَمِ خِداوَنَدِ بَخِشَنَدَهٗ مِهْرَبانِ

اسلام گواهی دادن بر این امر است
که معبود و مشکل گشای بر حقی جز
خدای یگانه نیست و محمد رسول فرستاده
اوست، این گواهی می بایستی با زبان و
قلب و جوارح انجام گیرد، و معنای این
گواهی آنقدر گسترده است که ایمان به
ارکان ششگانه اعتقادی و عمل به ارکان
پنجگانه عملی اسلام و نیز احسان را در
بر می‌گیرد، که این عبارت از آخرین دین
از ادیان الهی است که خداوند مهربان آنرا
بر خاتم پیامبران حضرت محمد مصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
نازل فرموده است.

اسلام یگانه دین برحقى است كه
خداوند جز این دین، دین دیگری از هیچ
احدى نمی‌پذیرد.

خداوند این دین را بقدری سهل و
آسان گردانیده كه هیچ گونه سختی و
مشقتی در آن نیست، چیزی بر پیروان آن
فرض نگردانیده كه نتوانند انجامش دهند و
آنان را به چیزی مكلف نكرده كه از
عهده ی آن برنآیند.

اسلام دینی است كه پایه ی آن
توحید، شعارش صداقت ، معیارش
عدالت، مسیرش حقیقت و روحش رحمت
است، اسلام مكتب بزرگی است كه

انسانها را به هر آنچه در زندگی دنیوی و
آخروی برایشان مفید باشد راهنمایی می
کند و از هر آنچه در دنیا و آخرت
برایشان زیان آور باشد باز می‌دارد.

اسلام دینی است که خداوند بوسیله
آن عقاید و اخلاق را صیقل می‌دهد، و
دنیا و آخرت را بدان اصلاح می‌کند، و
بوسیله آن در میان دلهای پراکنده، و
اندیشه‌های متضاد الفت و محبت می
اندازد و آنها را از تاریکی‌های باطل می
رهاند و به شاهراه حق و صراط مستقیم
رهنمون می‌گردد.

اسلام مکتبی است که همه اصول و مبانی ، احکام و قوانین و دستورات و برنامه هایش، محکم و استوار و خلل ناپذیر است جز به حق و راستی خبر نمی دهد، و جز به نیکی و عدالت حکم نمی کند، اعتقاداتش سالم و متین ، عباداتش سازنده و رشك آفرین و اخلاقش برازنده و فخر آفرین است .

رسالت اسلام :

مهمترین اهدافی را که اسلام جهت
تحقق آن تلاش می کند می توان چنین
برشمرد :

۱- آشنا کردن انسانها به خالق و
آفریدگارشان ، به ذات لایزالی که همواره
باقی خواهد بود، به اسمای نیکویش که
همنام دیگری ندارد، و به صفات متعالی اش
که بی نظیروبی مانند است، به افعال
حکیمانه اش که در انجام آنها به هیچ
شريك و همتايي محتاج نیست و به عبادت و
حق بندگی اش که صرفاً او مستحق و لایق
هر گونه پرستش و بندگی است.

۲- دعوت انسانها به سوی عبادت و پرستش ذات یکتای پروردگار ، بدین صورت که تمامی آنچه را که خداوند متعال در کتاب مقدّسش و سنت پیامبرش اعم از اوامر و نواهی که سعادت دنیا و آخرت انسانها در آن نهفته است بیان داشته مورد عمل قرار دهند.

۳- متوجه کردن انسانها به حقیقت زندگی، که این دنیا داری فانی است و زندگی حقیقی پس از مرگ شروع می شود و مراحل سعادت یا شقاوت انسان از قبر شروع شده تا هنگام برانگخته شدن بعد از مرگ، و سپس حساب و کتاب،

که آنگاه مصیر هر کس مشخص خواهد شد و هر کس مطابق اعمالش یا به بهشت و یا به دوزخ خواهد رفت اگر خوب کرده خوبی می بیند و اگر بد کرده بدی. بنابراین قواعد اساسی اسلام را می توان چنین خلاصه کرد :

بخش نخست

ارکان ایمان

رکن اول: ایمان به خدا:

که نقاط ذیل را در برمی گیرد .

الف : ایمان به ربوبیت خداوند متعال،
یعنی اقرار و باور به اینکه صرفاً ذات یگانه
اوست که پروردگار و آفریدگار و صاحب
اختیار، و متصرف در تمامی شئون
مخلوقاتش است.

ب : ایمان به ألوهیت خداوند متعال ،
یعنی یقین و باور به اینکه إله و کارساز و
لایق پرستش فقط ذات یگانه اوست و
تمامی معبودات دیگر غیر از او ، باطل
هستند.

ج : ایمان به اسماء و صفات خداوند
متعال ، یعنی یقین و باور به اینکه او اسمای

نیکو و صفات متعالی و کامل دارد که
ویژه خود اوست.

رکن دوم:

ایمان به فرشتگان:

فرشتگان بندگان مکرمی هستند که
خداوند حکیم آنان را آفریده است و آنان
بی وقفه به عبادت پروردگار شان
مشغولند، و گوش بفرمان او هستند، خالق
حکیم آنان را به اعمال زیادی مکلف
کرده است، از جمله ی آنها حضرت
جبرئیل علیه السلام است که خداوند مأموریت

وحی را به او سپرده است که وحی را
از نزد خداوند می‌آورد و به هر کسی از انبیاء
و رسولان - علیهم الصلاة والسلام - که خداوند
بخواهد می‌رساند.

یکی دیگر از فرشتگان میکائیل عَلَيْهِ السَّلَام
است که خداوند او را مأمور باران و
گیاهان نموده است.

دیگری اسرافیل عَلَيْهِ السَّلَام است که
خداوند او را مأمور نفخ صور کرده است
و این هنگامی است که به حکم پروردگار
فرصت بی هوش شدن زندگان و سپس
برانگیخته شدن همهء مردگان فرا رسد

و دیگری ملك الموت است که مأمور قبض ارواح گردیده است .

رکن سوم :

ایمان به کتب آسمانی:

خداوند مهربان کتابهایی را بر پیامبران - علیهم الصلاة و السلام - نازل فرموده که مصدر هدایت و سعادت و تمامی خوبی ها است .
کتابهایی که ما در باره آن می دانیم عباتند از:

الف: تورات که خداوند آنرا بر موسی علیه السلام نازل فرموده و این بزرگترین کتابی است که خداوند برای بنی اسرائیل نازل فرموده است.

ب : انجیل که خداوند آنرا بر عیسی علیه السلام نازل فرموده است.

ج : زبور که خداوند آنرا به داود علیه السلام داده است .

د : قرآن کریم که خداوند آنرا بر خاتم انبیاء حضرت محمد صلی الله علیه و آله نازل فرموده است ، از ویژگیهای قرآن این است که خداوند بوسیله آن بقیهء کتب آسمانی را منسوخ کرده و خودش حفاظت آنرا به

عهده گرفته ، زیرا که این کاملترین و پایدارترین دستور زندگی به عنوان روشن ترین حجت و برهان الهی بر بندگانش تا روز قیامت باقی خواهد ماند.

رکن چهارم :

ایمان به پیامبران (علیهم الصلاة والسلام):
خداوند متعال پیامبرانی را برای هدایت بندگانش فرستاده است ، که اولین آنها حضرت نوح علیه السلام و آخرین شان حضرت محمد صلی الله علیه و آله است.

تمامی پیامبران-علیهم الصلاة والسلام —
بشمول حضرت عیسی بن مریم و حضرت عزیز انسانی هستند که آفریده شده اند،

و هیچگونه خصوصیتی را از صفات و خصوصیات ربوبیت که ویژه پروردگار است دارا نیستند بلکه آنها صرفاً بندگانی از بندگان خدا هستند که خداوند آنان را بوسیله رسالت و نبوتش برگزیده و اعزاز بخشیده است.

و آنگاه خداوند سلسله‌ی ارسال پیامبران-علیهم الصلاة والسلام- را بوسیله رسالت حضرت محمد ﷺ ختم نموده و ایشان را به عنوان آخرین پیامبر بسوی همه انساها فرستاده است که بعد از ایشان تا قیامت پیامبر دیگری نخواهد آمد.

رکن پنجم :

ایمان به روز قیامت:

روز قیامت یا روز رستاخیز بقدری بزرگ و هولناک است که نمی توان تصورش کرد آنروز پروردگار قادر متعال همه ی انسانها را از قبرهایشان زنده خواهد کرد تا اینکه برای همیشه زنده و جاوید بمانند، یا در بهشت جاویدان و دار نعمتها، و یا در دوزخ رسوا کننده و دار ذلتها، ایمان به روز رستاخیز، ایمان به تمامی آن حقایقی است که انسان پس از مردن با آنها روبرو می گردد، مانند فتنه ی قبر، نعمتها، عذاب و آنچه که بعد از آن رخ خواهد

داد ، مانند زنده شدن پس از مرگ، و جمع شدن در میدان محشر، و وزن و حساب اعمال و نهایتاً بهشت یا دوزخ .

رکن ششم:

ایمان به تقدیر :

تقدیر یا سرنوشت، ایمان و باور به این امر است که خداوند حکیم و توانا تمامی این کائنات را طبق برنامه معینی که خود با علم و حکمت خویش آنرا طراحی کرده آفریده است فلذا یکایک ذرات و حوادث این جهان را با علم ازلی اش می داند و در نزد او در لوح محفوظ نوشته

است چون که او همه چیز را خواسته و دانسته آفریده بنابراین جز با اراده و قدرت بی پایان او هیچ ذره ای در این جهان پدید نخواهد آمد ، و هیچ برگگی از درخت نخواهد افتاد.

بخش دوم :

ارکان اسلام :

اسلام بر پنج پایه استوار گردیده که انسان تابه این پنج پایه یا پنج رکن ایمان نیاورد و آنها را در عمل پیاده نکند مسلمان واقعی نخواهد گردید.

رکن اول:

کلمهء شهادت : - یعنی گواهی دادن

و ایمان و باور داشتن به اینکه جز خدای یگانه هیچ معبودی سزاوار پرستش نیست و محمد پیامبر و فرستاده اوست، این کلمه ی شهادت در واقع کلید اسلام است ، و ستون فقراتی که تمام دین بر آن می ایستد.

پس جزء اول کلمهء شهادت اثبات این امر است که صرفاً **يَكُ** ذات قادرُ توانایی بر حق است و لایق پرستش ، و غیر او تمامی معبودان دیگر باطل و بی اختیارند.

و در جزء دوم کلمه تلقین این درس
است که پیامبر ﷺ را در هر آنچه خبر می
دهد تصدیق کنیم، و از اوامرش اطاعت
نمائیم، و از هر آنچه ما را باز داشته
باز آئیم، و جز در پرتو شریعتش عبادت
نکنیم.

رکن دوم : - نماز

خداوند نماز را در شبانه روزی پنج
مرتبه فرض گردانیده تا اینکه بنده مؤمن و
لو جزئی از حق پروردگارش را اداء نماید،
و شکر نعمتهایش را بجای آورد، و تا اینکه
بوسیله این نماز بتواند با پروردگارش رابطه

بر قرار کند، با او راز و نیاز کند و او را
بخواند و سر انجام تا اینکه این نماز بنده
مسلمان را از گناهان و بدی ها باز دارد.
از دیگر ثمرات نماز این است که ایمان
را پالایش می دهد ثواب پاداش بی شماری
جلب می کند، نماز گذار از نظر روحی و
جسمی احساس راحت و آرامش می کند،
و خلاصه اینکه نماز ضامن سعادت ابدی
انسان است.

رکن سوم: زکات:

زکات عبارت از مالی است که شخص مسلمان باید آنرا به افراد فقیر و مستحق و دیگر جهاتی که دادن زکات به آنان مشروع است بپردازد، البته زکات مانند نماز بر هر مسلمانی فرض نیست بلکه صرفاً بر آن عده از مسلمانان فرض گردیده که دارایی شان به حد معینی برسد و یکسال کامل از ملکیت آن بگذرد.

زکات را خداوند به این دلیل فرض گردانیده تا اینکه مسلمان صاحب نعمت و دارایی، در دینش محکم گردد، در اخلاق و رفتارش رشد کند، و تا اینکه خداوند

آفات و بلیات را بوسیله این صدقه از او و اموالش دفع نماید، و گناهان و تقصیراتش را ببخشد، و در عین حال نوعی کمک و دستگیری برای افراد فقیر و ناتوان جامعه باشد و آنانرا در شئون زندگی شان یاری کند.

با این وجود این مقدار مالی که خداوند به عنوان زکات بر مسلمانان فرض گردانیده نسبت به آنهمه مال و نعمت و آسایشی که خداوند به آنان داده بسیار ناچیز و اندک است .

رکن چهارم: روزه

روزه عبادتی است که خداوند در سالی یکماه بر مسلمانان فرض گردانیده و آن ماه مبارك رمضان ماه نهم قمری است، در این ماه همه ی مسلمین مکلفند، از صبح تا شب از خوردن، آشامیدن ، و جماع کردن باز بایستند، که خداوند مهربان در عوض با فضل و احسان خودش ایمان شان را کامل می گرداند ، از گناهان شان در گذر می کند، درجاتشان را بلند می نماید، علاوه بر این دیگر ثمرات ارزشمند دنیوی و اخروی نیز بسیار است که در ماه

مبارك رمضان برای روزه داران حاصل می
گردد.

رکن پنجم : حج

و آن عبارت از سفر برای زیارت
خانه ی خداست که در زمان مخصوص و
بشرایط مخصوص انجام می گیرد حج را
خداوند بر هر مسلمانی که توانایی جسمی
و مالی داشته باشد یکمرتبه در عمر فرض
گردانیده است ، این فرصتی است که
مسلمین جهان از هر سو برای پرستش
پروردگار یگانه شان در بهترین و مقدس
ترین سرزمین دور هم جمع شوند ، و بدون

آنکه فرقی میان رئیس و مرؤس و غنی و فقیر و سیاه و سفید وجود داشته باشد همگی بایک لباس به پیشگاه پروردگار شان می‌بایستند، از مهمترین ارکان حج وقوف عرفه ، طواف کعبه مشرفه(قبله مسلمین جهان) و سعی بین صفا و مروه را می توان نام برد.

علاوه برآن منافع بی شماری نیز در حج وجود دارد که از حد و حصر خارج است چه منافع دنیوی و چه اخروی.

بخش سوم: احسان

احسان این است که بنده ی مؤمن و مسلمان خدا را چنان پرستش کند که گویا او را می بیند، چون اگر او خدا را نمی بیند باور و یقین داشته باشد که خداوند حتماً او را می بیند یعنی بنده مسلمان باید در حین عبادت این احساس را در خود بوجود آورد. مسلماً زمانی این تصور و یقین در او بوجود خواهد آمد که به یکایک سنتهای پیامبر اکرم ﷺ عمل نماید و از هر گونه مخالفتی پرهیزد.

همه ی آنچه که گذشت اسلام نامیده می شود، این را نیز باید دانست که اسلام

زندگی پیروانش را اعم از فرد یا گروه به گونه ای تنظیم نموده ، که سعادت دنیا و آخرت را برای شان تضمین می نماید، ازدواج را حلال گردانیده و بدان تشویق نموده است ، و زنا و لواط و سایر زشتی ها را حرام کرده است ، صله رحم و شفقت و مهربانی با فقراء و مساکین و دستگیری آنان را واجب گردانیده است ، همچنین به هرگونه اخلاق نیکو ترغیب نموده و از هرگونه اخلاق زشت و ناپسند باز داشته است ، روزی حلال را که از راه تجارت و کشاورزی و دیگر مشاغل سالم حاصل شود حلال گردانیده ، و سود تجارت حرام

و سایر معاملاتی را که در آن غش و فریب باشد حرام نموده است.

اسلام همچنین تفاوت مردم در استقامت بر دین و رعایت حقوق دیگران را نیز در نظر داشته است ، فلذا همچنین که عقوبات و تنبیهات باز دارنده ای برای يك سری خلاف ورزیهای متعلق به دین و ذات ملکوتی اش مانند ردّت (بی دین شدن) و زنا و شراب خواری و غیره در نظر گرفته از سوی دیگر تنبیهاتی نیز برای تجاوزات و حق تلفی های مردم تعیین نموده است این حق تلفی چه در مال دیگران باشد ، چه در آبرو و حیثیت آنان و چه

درخون شان مانند آدم کشتن، دزدی
کردن، همت زدن، کسی را کتک زدن،
آزار دادن و مالش را غصب کردن، و
غیره.

همهء اینها عقوبات و تنبیهاتی است
که نسبت به نوع جرم و گناه، بسیار
مناسب است به گونه ای که حق
هیچکدام از دو طرف ضایع نمی شود.

اسلام همچنین رابطه حاکم با
محکومین را نیز تنظیم نموده است،
در صورتی که گناهی در اطاعت از حاکم
نباشد اطاعت او را بر محکوم واجب
گردانیده است، و شورش و سرکشی علیه

حاکمان را حرام گردانیده است ، زیرا که این گونه برخوردها معمولاً مفسد زیادی را در پی دارد.

با این جمع بندی مطلب را پایان می بریم که :

أولاً: اسلام برای سعادت انسانها آمده است ، لذا می خواهد که انسان جهت ایجاد رابطه سالم میان خود و پروردگارش و فرمانبرداری از خالق یکتا آنگونه که دستور داده تلاش کند ، و همچنین رابطه اش را در تمامی شئون زندگی با هموعان خویش مستحکم گرداند.

ثانیاً: هیچ خیر و نیکی ای نیست
که اسلام بدان امر نکرده و ترغیب ننموده
باشد و هیچ بدی و رذالتی نیست که اسلام
از آن نهی نکرده و امت را از آن باز
نداشته باشد ، چه در عقاید و احکام ، چه
در معاملات و اخلاق و چه در هر بخش از
زندگی ، که این خود بر کمال و حسن
این دین جهان شمول دلالت روشن دارد.
به امید سعادت و کامیابی همه

مسلمین در سراسر گیتی.

رمضان المبارک ۱۴۲۱ هجری قمری

مدینه منوره .